

УДК:616.711—018.03—002—02:616.71—007.234—092

*С.І. Шкробот, Н.Р. Сохор***ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕПАРАТІВ «PRO SELENIUM» ТА КАЛЬЦЕМІНУ У ХВОРИХ З НЕВРОЛОГІЧНИМИ ПРОЯВАМИ ПОПЕРЕКОВОГО ОСТЕОХОНДРОЗУ**

Тернопільська державна медична академія ім. І.Я. Горбачовського

Ключові слова: неврологічні прояви поперекового остеохондрозу, мінеральна щільність кісткової тканини, перекисне окислення ліпідів, «pro selenium», кальцемін.

Проблема остеохондрозу та його неврологічних проявів є актуальною в медико-соціальному плані і її вивченню присвячена значна кількість наукових досліджень [1,2]. Проте багато питань етіології, патогенезу та лікування залишаються невисвітленими. Не вивчені особливості змін мінеральної щільності кісткової тканини (МЩКТ) у хворих з неврологічними проявами поперекового остеохондрозу (НППОХ), особливості перебігу НППОХ, мембранодеструктивні

зміни, показники обміну кістки у хворих з різною МЩКТ та не розроблені схеми лікування хворих з НППОХ в залежності від показників МЩКТ і, зокрема, при наявності остеопенічного синдрому.

Тому метою роботи було вивчити особливості змін МЩКТ, мембранодеструктивних порушень та дослідити ефективність антиоксидантного препарату «pro selenium» і комбінованого препарату кальцію з вітаміном D₃ «кальцемін» у комплексному лікуванні хворих з НППОХ:

Матеріал та методи дослідження

Нами обстежено 131 хворий з НППОХ, 66 (50,4 %) жінок та 65 (49,6 %) чоловіків з тривалістю захворювання від 1 місяця до 15 років та кількістю загострень від 1 до 10. Контрольну групу склали 40 здорових людей. Усі хворі в залежності від клінічного варіанту НППОХ були поділені на три групи згідно класифікації І. П. Антонова (1985). І групу склали 65 (49,6 %) пацієнтів з радикулопатією, II – 56 (42,8 %) хворих з люмбоішіалгією, серед них з м'язево-тонічною формою – 27 (20,6 %), вегето-судинною – 16 (12,2 %), нейродистрофічною – 13 (10,0 %) хворих. У III групу ввійшли 11 (8,3 %) хворих з судинними корінцево-спінальними синдромами.

Проведено детальне клініко-неврологічне

обстеження в динаміці використання патогенетично обґрунтованих схем лікування, рентгенологічне та комп'ютерно-томографічне обстеження хребта. Стан кісткової тканини вивчений за допомогою двофотонної рентгенівської денситометрії поперекового відділу хребта. Досліджувалися показники перекисного окислення ліпідів (ПОЛ) та антиоксидантної системи захисту (АОСЗ): малоновий діальдегід, дієнові кон'югати, глутатіон окислений та відновлений, б-токоферол, ретинол, активність супероксиддисмутази та каталази. Вивчений мінеральний обмін (за вмістом кальцію та неорганічного фосфору), біохімічні маркери обміну сполучної тканини (лужна фосфатаза (ЛФ), вільний оксипролін крові, румалончутливі антитіла).

Результати дослідження та їх обговорення

Аналіз показників стану кісткової тканини у хворих з НППОХ показав, що серед обстежуваних виділяється група пацієнтів, показники кісткової тканини яких знаходяться в зоні остеопенії і остеопорозу (ОП). При проведенні денситометрії виявлено: нормальна МЩКТ - у 45 (34,5 %) хворих (21 – чоловіків і 24 жінок), остеопороз – у 34 (26,0 %) (17 чоловіків і 17 жінок), остеопенія – у 28 (21,3 %) (15 чоловіків і 13

жінок), підвищена МЩКТ – у 24 (18,3 %) хворих (12 чоловіків і 12 жінок). ОП і остеопенія виявлені у 44,6 % хворих I групи, 48,3 % II та в 70,0 % пацієнтів III групи. У пацієнтів II та III груп на фоні ОП виявляли компресійні переломи хребців (у 7 випадках).

При дослідженні показників обміну кістки виявлено, що вони в найбільшій мірі порушуються у хворих з ОП. У них достовірно знижу-

вався вміст кальцію в сироватці крові по відношенню до контрольної групи з порушенням співвідношення між рівнем кальцію і фосфору (1,6:1 у пацієнтів з ОП проти 2,3:1 у групі контролю). Виявлено достовірне ($p < 0,05$) підвищення вмісту оксипроліну ($46,6 \pm 2,9$ мкмоль/л) та ЛФ ($3,84 \pm 0,14$ ммоль/л) у пацієнтів з ОП.

При дослідженні мембрано-деструктивних змін відмічено суттєву активацію процесів ПОЛ у хворих з НППОХ, про що свідчило достовірне підвищення в крові концентрації продуктів ліпопероксидації з одночасним зниженням вмісту природних антиоксидантів. При цьому не було виявлено залежності змін ВРОЛ від статі хворих, проте концентрація продуктів ПОЛ зростала з віком, вираженістю клінічних проявів, зокрема, больового синдрому та структурно-функціональних змін хребта, наявності супутньої патології. Отримані дані свідчили також про наростання деструктивних процесів в тканинах хребта при радикулопатіях та судинних корінцево-спінальних синдромах в порівнянні з люмбоішіалгією. При аналізі параметрів ПОЛ у хворих з різною МЦКТ найбільші їх зміни виявлено у хворих з остеопенією та ОП. Особливо показовими у цьому плані були хворі з компресійними переломами хребців.

Зміни ПОЛ стали обґрунтуванням для включення в комплексну терапію 78 пацієнтів антиоксидантного препарату «pro selenium», який містить селенат натрію і карбонат селену у дозі 50 мг тричі на день протягом 14 днів. Групою контролю послужили 53 хворих, яким проводилася традиційна терапія. Дослідження змін клінічної симптоматики під впливом комплексного лікування показало його суттєву перевагу перед традиційною терапією. Його терапевтична ефективність виявилася достовірно вищою в усіх виділених групах хворих з різними клініко-неврологічними варіантами НППОХ (88,4 % проти 64,8 %), а у хворих з вегето-судинними синдромами люмбоішіалгії - 90,0 %.

При дослідженні впливу традиційної терапії на стан ВРОЛ у хворих з НППОХ було встановлено, що в цілому вона дещо покращує метаболічні процеси і функціональну здатність компенсаторно-захисних систем організму. При цьому достовірно зменшення патологічної продукції перекисних форм ліпідів, підвищення функціональної активності АОСЗ було зафіксоване лише в пацієнтів молодого віку, з I-II рентгенологічною стадією остеохондрозу, при помірній недостатності поперекового відділу хребта та при відсутності супутньої патології. Проте, зазначена терапія виявляла недостатній антиоксидант-

ний ефект у пацієнтів похилого віку, з вираженими структурно-функціональними порушеннями в хребті та при поєднанні з супутньою патологією обмінно-трофічного характеру і наявності остеопенічних змін.

Аналіз показників ПОЛ у хворих з НППОХ, яким в курс лікування включали препарат «pro selenium», свідчить про її більший позитивний вплив на синдром пероксидації в усіх групах порівняння за клініко-неврологічним варіантом НППОХ, за віком, вираженістю больового синдрому, тривалістю захворювання, рентгенологічною стадією, змінами МЦКТ. Доведено значний позитивний вплив комплексного лікування на стан показників ПОЛ у хворих з НППОХ не лише з нормальною та підвищеною МЦКТ, а й у пацієнтів з остеопенічним синдромом.

Зниження МЦКТ у 34 (26,0 %) (17 чоловіків і 17 жінок) хворих з НППОХ до рівня ОП, послужили приводом для застосування у 20 з них (10 жінок і 10 чоловіків) препарату «кальцемін» фірми SAGMEL, Inc. USA у дозі 1 таблетка тричі на день протягом 3 місяців. Групу порівняння склали 14 пацієнтів.

Усім хворим через три місяці проводилося повторне неврологічне обстеження, денситометрія поперекового відділу хребта, визначення рівня кальцію, фосфору, оксипроліну в крові.

Встановлено, що у пацієнтів, групи порівняння клінічне покращення відмічалось лише у 7,4 % хворих. У 71,4 % стан хворих залишався стабільним, а в 21,4 % спостерігалось значне погіршення з повторними переломами кісток. Що стосується денситометричних показників, то лише у 35,7 % випадках МЦКТ не зменшувалася, а в 64,3 % хворих відбувалася подальша втрата кісткової тканини. Відмічено також відсутність позитивних змін зі сторони показників обміну кісткової тканини та мембранодеструктивних змін. Поряд з тим, відмічено високу ефективність комплексної терапії із включенням кальцеміну у хворих з НППОХ на фоні ОП (у 80,0 %). Це проявлялось у позитивному впливі на клінічну симптоматику (зменшення осалгій, больового синдрому, симптомів натягу, напруження паравертебральних м'язів, наростання об'єму рухів у попереково-крижовій ділянці), покращення денситометричних показників (наростання МЦКТ у 55 % хворих і у решти відсутність подальшої втрати кісткової маси), показники обміну кісткової тканини (підвищення вмісту кальцію, оксипроліну, ЛФ) та синдром мембранодеструктивних змін. Відсутність клінічного ефекту відмічалася у 20,0 % пацієнтів

(усі жінки в тривалій менопаузі). Найбільш сприятливу дію кальцеміну відмічено у пацієнтів молодого віку, у яких вдалося добитися приросту мінеральної щільності кісткової тканини на 1-2 %. У хворих старшого віку відмічалася тенденція до підвищення МЦКТ.

Висновки:

1. Включення в комплексну медикаментозну терапію природнього антиоксиданту селену покращує клінічний перебіг НППОХ у 85,9 % проти 62,2 % в групі порівняння, а у хворих з веге-

то-судинним синдромом люмбошіалгії відповідно у 90,0 % випадків і супроводжується відновленням рівноваги в системах ПОЛ та АОСЗ. Відмічено позитивний вплив такого лікування і у хворих з остеопенічним синдромом.

2. У 80 % пацієнтів з НППОХ на фоні остеопорозу відмічено високий ступінь позитивного впливу застосування кальцеміну на клінічну симптоматику, денситометричні показники, показники обміну кісткової тканини та синдром мембранодеструктивних змін.

С.И. Шкробот, Н.Р. Сохор

ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ ПРЕПАРАТОВ «PRO SELENIUM» И КАЛЬЦЕМИНА У БОЛЬНЫХ С НЕВРОЛОГИЧЕСКИМИ ПРОЯВЛЕНИЯМИ ПОЯСНИЧНОГО ОСТЕОХОНДРОЗА

Тернопольская государственная медицинская академия им. И.Я.Горбачевского

Обследован 131 больной с НППОХ. У 47,3 % пациентов диагностированы остедефицитные изменения (ОП и остеопения). Всем больным в комплексное лечение включали природный антиоксидант «pro selenium», а у 20 больным с ОП – дополнительно – комбинированный препарат кальция с витамином D₃ кальцецин. Показано значительное превосходство комплексного лечения над традиционной терапией. (Журнал психиатрии и медицинской психологии. — 2004. — № 2 (12). — С.140-142)

S.I. Shkrobot, N.R. Sokhor

EXPERIENCE OF APPLICATION OF PREPARATIONS OF «PRO SELENIUM» AND CALCEMINUM IN PATIENTS WITH NEUROLOGICAL SYMPTOMS OF LUMBAR OSTEochondrosis

Ternopol state medical academy

131 patient with neurological symptoms of lumbar osteochondrosis were inspected. At 47,3 % patients the osteodeficiency changes are diagnosed (osteoporosis and osteopenia). To all patients the natural antioxidant «pro selenium» was plugged in complex treatment, and 20 patients with osteoporosis - additional combined preparation of calcium with vitamin D₃ calceminum. Considerable superiority of complex treatment above traditional therapy is shown. (The Journal of Psychiatry and Medical Psychology. — 2004. — № 2 (12). — P.140-142)

Література

1. Ісакова Н.В. Невідкладні лікувальні заходи та активне консервативне лікування при загостреннях поперекового

остеохондрозу: Автореф. Дис... к.м.н.: 14.01.15. – Харків, 1997. – 16 с.
2. Яковлев Н.Я. Поясничный остеохондроз–М.: Медицина.–335 с.

Поступила в редакцию 20.05.2004